

Βιώσιμος Τουρισμός και Πολιτισμός

Δρ. Σοφοκλής Σκούλτσος

skoultssoss@hua.gr

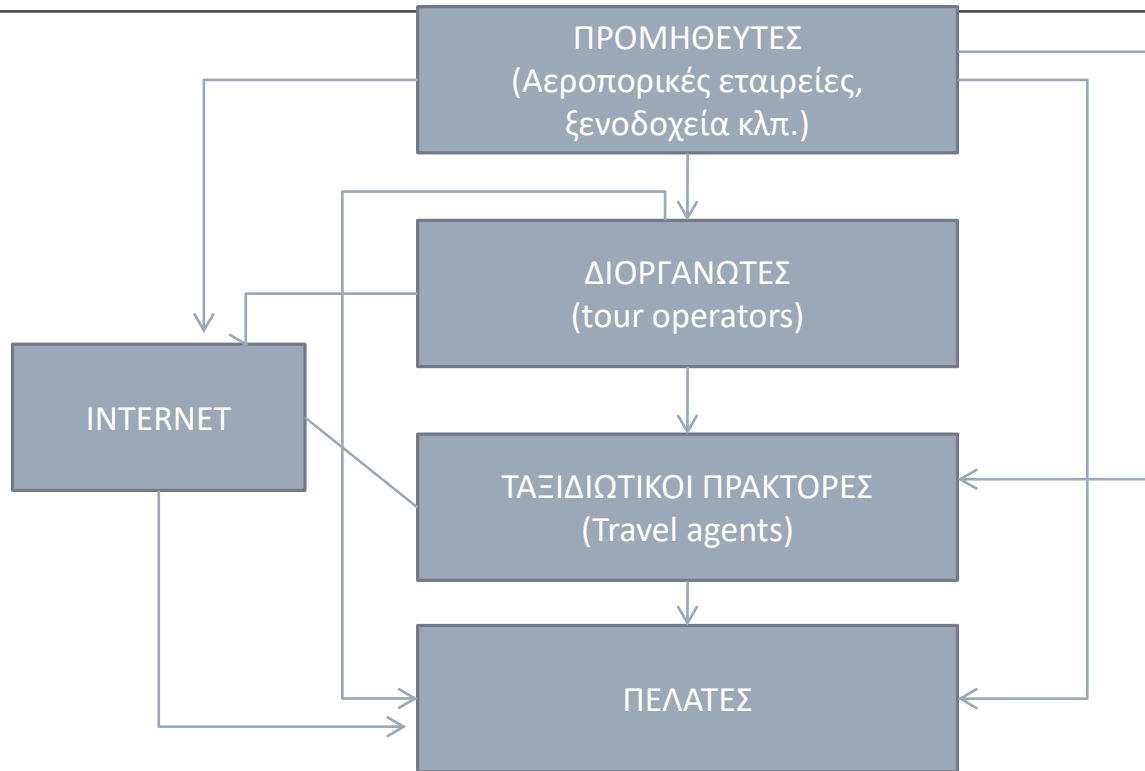
Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης

Η ουσιαστική συγκρότηση και η σταθερή λειτουργία ενός προτύπου ανάπτυξης εξαρτώνται από την αλληλεπίδραση της ζήτησης και της προσφοράς:

- η διαμόρφωση των συγκροτημένων καταναλωτικών προτύπων των τουριστών
- η συγκρότηση των τουριστών σε «ομάδες-στόχους» καταναλωτών με συγκεκριμένες επιλογές στα ταξίδια τους
- η πολιτική των εταιρειών τουρισμού (tour-operators), που ευνοούν αφενός τη γεωγραφική εξάπλωση της τουριστικής ανάπτυξης και αφετέρου την εξειδίκευση της τουριστικής προσφοράς, έτσι ώστε να καλύπτονται οι απαιτήσεις όλων των τύπων τουριστών.

Δίκτυο Διανομής Τουριστικού Προϊόντος

Πηγή: Παπαγεωργίου (2007, σελ. 55)

Παραγωγοί – Τουριστικού προϊόντος

Πηγή: Holloway, Humphrey & Davidson (2009)

Tour operators - Οι «χονδρέμπορες» της τουριστικής βιομηχανίας

Source: Holloway, Humphrey & Davidson (2009)

Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης

Προσφορά:

- υποδομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με τη διαμονή και τις δραστηριότητες των τουριστών
- ανάδειξη των τοπικών πόρων που μπορούν να έχουν τουριστική χρήση
- ειδικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη

Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης και «Τουριστική Περιοχή»

Τουριστική περιοχή θεωρείται οποιαδήποτε διοικητικά ή γεωγραφικά προσδιορισμένη χωρική ενότητα, ή μέρος της, της οποίας βασικό χαρακτηριστικό είναι η **σημαντική ανάπτυξη του τουρισμού σε όλα τα πεδία της τοπικής, κοινωνικής και παραγωγικής δομής** (οικονομία, κοινωνία, πολιτισμός, περιβάλλον).

Δύο ομάδες περιπτώσεων:

- Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται μια κοινότητα της υπαίθρου, ένα αστικό ή ημιαστικό κέντρο, μια επαρχία ή ένας νομός (π.χ. Κυκλάδων), μια χώρα (π.χ. Ισπανία).
- Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνεται ένα τμήμα κάποιων από τις παραπάνω περιπτώσεις, π.χ. η παραλιακή ή ορεινή ζώνη κάποιου νομού.

Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης και «Τουριστική Περιοχή»

Τύποι τουριστικών περιοχών μικρού ή μεσαίου μεγέθους: τα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ		
Τύπος 1	Τύπος 2	Τύπος 3
Τουριστική περιοχή με ένα κυρίαρχο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης, π.χ. οργανωμένος μαζικός τουρισμός διακοπών, εναλλακτικός τουρισμός.	Τουριστική περιοχή με δύο κυρίαρχα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης, π.χ. οργανωμένος μαζικός τουρισμός διακοπών και παραθερισμός.	Τουριστική περιοχή με πολλά πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης με παράλληλη και ισορροπημένη μεταξύ τους παρουσία.

Προσφορά

Πόροι, Υποδομές και Υπηρεσίες

Προσφορά

Πόροι, Υποδομές και Υπηρεσίες

Φυσικοί και περιβαλλοντικοί πόροι	Πολιτισμικοί και ιστορικοί πόροι	Ανθρωπογενείς πόροι	Υποδομές και υπηρεσίες
• Φυσικό περιβάλλον • Κλίμα • Ακτές • Ορεινοί όγκοι • Τοπία • Λίμνες • Φαράγγια • Σπηλιές • Θάλασσα • Άγρια φύση • Εθνικοί δρυμοί • Περιβαλλοντικά πάρκα και προστατευόμενες περιοχές κ.ά.	• Μνημεία • Ιστορία περιοχής • Παράδοση περιοχής • Ήθη και έθιμα • Τοπία • Θρησκεία • Πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις • Γλώσσα • Μορφές τέχνης • Παραδοσιακά παραγόμενα προϊόντα κ.ά.	• Παραδοσιακοί οικισμοί • Κτίρια • Παραδοσιακή αρχιτεκτονική • Μουσεία • Ιστορικά κέντρα πόλεων • Θεματικά πάρκα • Περιβαλλοντικά πάρκα και προστατευόμενες περιοχές • Τοπία • Πολιτιστικά κέντρα	• Ξενοδοχεία • Πρακτορεία • Εταιρείες μεταφορών (αεροπορικές, θαλάσσιες, οδικές κ.λπ.) • Λιμάνια • Αεροδρόμια • Οδικά δίκτυα • Υποδομές αθλητισμού, επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής • Άλλες τουριστικές επιχειρήσεις και δραστηριότητες (αθλητισμός, animation, ξεναγήσεις, συνέδρια κ.λπ.) • Υποδομές και υπηρεσίες για γαστρονομικό και οινικό τουρισμό

Τουριστικά Ρεύματα

Τα τουριστικά ρεύματα καταγράφουν τη σύνθεση της ζήτησης των τουριστών σε ό,τι αφορά δύο κύριες διαστάσεις του τουριστικού ταξιδιού:

τη γεωγραφική: την περιοχή ή τις περιοχές επίσκεψης των τουριστών

την κοινωνιολογική: τον τύπο των ταξιδιών και τα κίνητρα των τουριστών.

συνεχώς
διαφοροποιημένα
κίνητρα

ψυχολογικές,
κοινωνικές-
πολιτιστικές
και
οικονομικές
συνθήκες

Ικανοποίηση
και ενίσχυση
των
πολυσύνθε-
των αναγκών

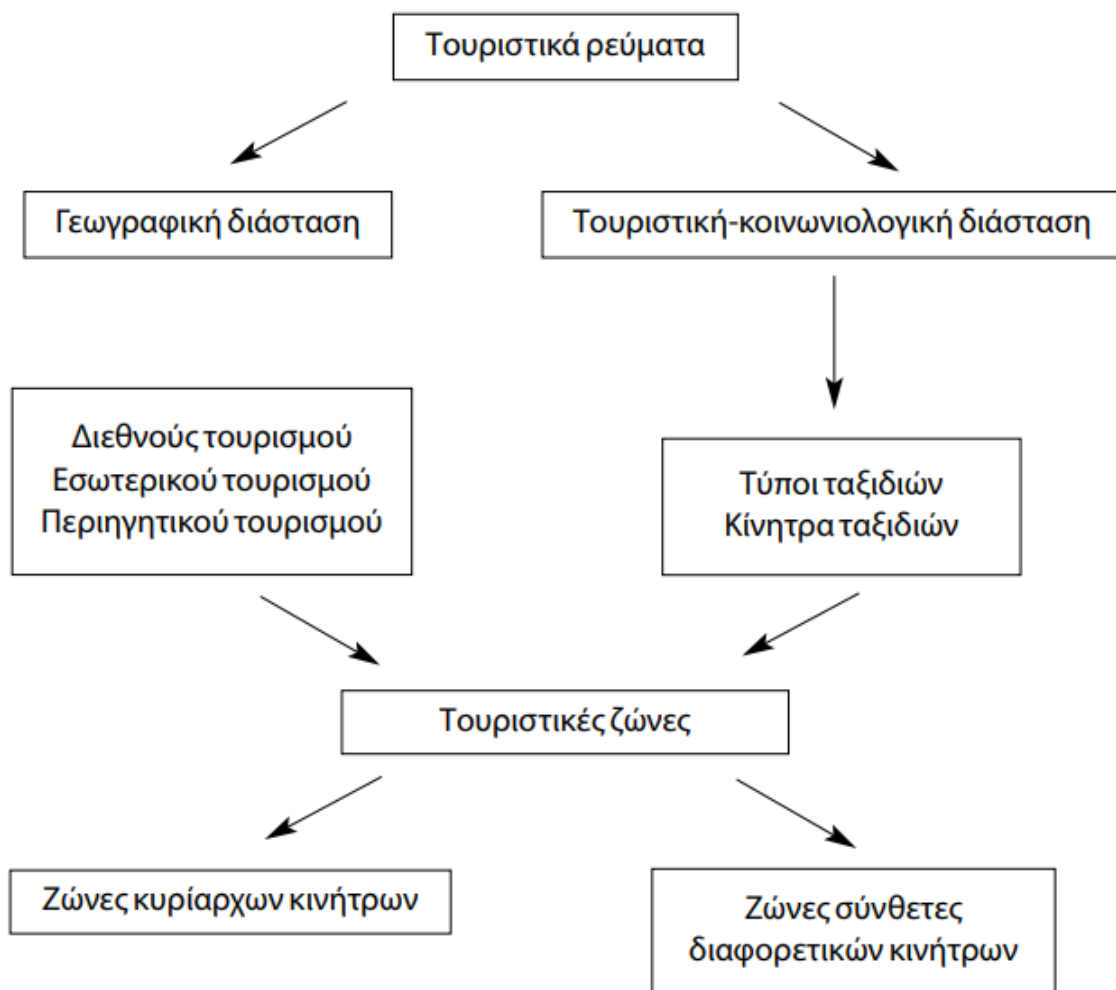
Νέα
Τουριστικά
Προϊόντα

Τουριστικές Ζώνες

Οι τουριστικές ζώνες είναι ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές οι οποίες περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό τουριστικών περιοχών που ανήκουν στο ίδιο ή σε διαφορετικά κράτη.

Τουριστικές Ζώνες και Τουριστικά Ρεύματα

Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης

Οργανωμένου
μαζικού τουρισμού
διακοπών
καλοκαιρινής ή
χειμερινής περιόδου

- οι εκτεταμένες και οργανωμένες υποδομές και υπηρεσίες που προσφέρει
- η καθοριστική του παρουσία στην παραγωγική δομή της περιοχής
- οι συχνά δυσμενείς επιπτώσεις της ανάπτυξής του

Ενταγμένο στο
τοπικό αναπτυξιακό
πλαίσιο, π.χ. αστικός
τουρισμός,
τουρισμός υπαίθρου

- εντάσσεται στα ευρύτερα δεδομένα της τοπικής παραγωγικής δομής της περιοχής
- Αστικός Τουρισμός και Τουρισμός Υπαίθρου

Βιώσιμου τουρισμού
με χρήση
διαφορετικών
ειδικών και
εναλλακτικών
μορφών τουρισμού

- Οι σημαντικές ελλείψεις που παρουσιάζουν ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός της τουριστικής ανάπτυξης, ακόμη και σε αναπτυγμένες χώρες, έχουν οδηγήσει στην εφαρμογή προγραμμάτων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με διαφορετικό βαθμό επιτυχίας

Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη – Κυρίαρχες Παράμετροι

- Ειδικός σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης, με στόχο την ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον.
- Ενίσχυση όλων των μέτρων (τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, λειτουργικές διασυνδέσεις ανάμεσα στους διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας, έρευνα, εκπαίδευση, μάρκετινγκ) που συμβάλλουν στις διαδικασίες ανατροφοδότησης της ανάπτυξης.
- Ειδικό θεσμικό πλαίσιο που θα προωθεί τις διαδικασίες της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και την τοπική συμμετοχή.
- Προώθηση μέτρων και πολιτικών που συμβάλλουν στην προστασία και την ανάδειξη του τοπικού φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Χρήση των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως βασικού άξονα της τοπικής τουριστικής ανάπτυξης.

Ειδικές Μορφές Τουρισμού

Οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός ειδικού και κυρίαρχου κινήτρου στη ζήτηση (π.χ. συνέδρια, οικολογία, πολιτισμός) και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές, που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών κάθε ειδικής μορφής.

Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν τμήμα των ειδικών μορφών και χαρακτηρίζονται επίσης από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου στη ζήτηση, το οποίο συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα, όπως φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμός, περιήγηση, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση.

Στις εναλλακτικές μορφές, οι τουρίστες συχνά επιλέγουν έναν τρόπο οργάνωσης και υλοποίησης του ταξιδιού, στον οποίο κυριαρχούν η αυτονομία στις επιλογές και η περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού.

Επιπλέον, και στις εναλλακτικές μορφές καταγράφεται η ανάπτυξη μιας ειδικής υποδομής που εξυπηρετεί τους συγκεκριμένους τουρίστες. Τέλος, κοινός παρονομαστής, τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, είναι ο σεβασμός της τοπικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής δομής

Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Κοινωνικός τουρισμός

Αγροτουρισμός, αγροτικός τουρισμός

Τουρισμός στο ύπαιθρο, φυσιολατρικός τουρισμός

Τουρισμός τρίτης ηλικίας

Αθλητικός τουρισμός (διάφοροι τύποι)

Περιηγητικός τουρισμός (διάφοροι τύποι)

Θαλάσσιος τουρισμός (διάφοροι τύποι)

Οικολογικός τουρισμός, οικοτουρισμός (διάφοροι τύποι)

Τουρισμός υγείας και φυσικής ζωής

Ιαματικός τουρισμός, θερμαλιστικός τουρισμός

Πολιτιστικός τουρισμός

Γαστρονομικός τουρισμός

Ποδηλατικός τουρισμός

Εκπαιδευτικός τουρισμός

Περιπατητικός τουρισμός

Οινοτουρισμός

Θρησκευτικός τουρισμός

Επαγγελματικός τουρισμός

Συνεδριακός τουρισμός

Εκθεσιακός τουρισμός

Τουρισμός κινήτρων

Τουρισμός εκδηλώσεων

.....

Πρότυπα Τουριστικής Ανάπτυξης

Τουριστικής
ανάπτυξης σε
θύλακες, π.χ.
τουριστικά χωριά,
θεματικά πάρκα κ.ά.

- οργανωμένη ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών που συγκροτούν έναν «θύλακα» με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και λειτουργίες.
- μερική ή και πλήρη αυτονομία από τις υπόλοιπες υποδομές και υπηρεσίες που προσφέρει η περιοχή.

Παραθερισμού

- εντυπωσιακή αύξηση των παραθεριστικών κατοικιών στην περίμετρο των αστικών κέντρων αλλά και σε πολλές τουριστικές περιοχές. Με αυτόν τον τρόπο συγκροτούνται οργανωμένες περιοχές παραθερισμού, η ανάπτυξη των οποίων έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με αυτήν του οργανωμένου τουρισμού διακοπών,

Εναλλακτικού
τουρισμού με
έμφαση σε μία ή
περισσότερες
εναλλακτικές μορφές
του τουρισμού

- το πρότυπο στηρίζεται στην ανάπτυξη μίας μόνο δυναμικής –αναφορικά με τους υπάρχοντες πόρους– εναλλακτικής μορφής (π.χ. οικότουρισμός), ενώ σε άλλες στην ανάπτυξη περισσότερων (π.χ. οικότουρισμός, αγροτουρισμός, πολιτιστικός κ.λπ.).
- Ενδέχεται να αναπτύξει χαρακτηριστικά μαζικού τουρισμού.

Πηγές

- ▶ Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. (2019), Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη, Εκδόσεις: Κριτική